

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-99>

УДК 351.746.1(477-04):303.4](045)

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

STATE POLICY RESEARCH IN THE SPHERE OF SECURITY OF THE STATE BORDER OF UKRAINE

Саладрай Євген Сергійович

аспірант,

Інститут управління

Класичний приватний університет

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9587-1278>

Saladrai Yevhen

Classical Private University

Стаття присвячена дослідженню державної політики у сфері безпеки державного кордону України, яка є ключовим елементом національної безпеки та має вирішальне значення в умовах сучасних викликів і загроз. У статті розглядаються основні аспекти державного управління прикордонною безпекою, включаючи законодавче регулювання, інституційну систему, технологічне забезпечення та міжнародне співробітництво. Особливу увагу приділено аналізу сучасних викликів, пов'язаних з військовою агресією з боку росії, а також заходам, що вживаються для посилення прикордонної безпеки в умовах війни. Запропоновано шляхи вдосконалення державної політики у сфері безпеки кордону, враховуючи європейські практики та необхідність адаптації до нових загроз. Результати дослідження можуть бути корисними для розробки стратегій, спрямованих на зміцнення безпеки України та забезпечення стабільного розвитку в умовах постійної зовнішньої агресії.

Ключові слова: державна політика, державний кордон, безпека, війна, органи державної влади.

The article is devoted to the study of the state policy in the sphere of security of the state border of Ukraine, which is a key element of national security and is of crucial importance in the conditions of modern challenges and threats. The article examines the main aspects of state management of border security, including legislative regulation, institutional system, technological support and international cooperation. Special attention is paid to the analysis of modern challenges related to military aggression by Russia, as well as measures taken to strengthen border security in wartime conditions. The main components of state policy in the field of border security are highlighted: legislative regulation, institutional system, technological support, international cooperation, humanitarian aspects, combating cross-border crime, adaptation to new challenges. Ways to improve state policy in the field of border security are proposed, taking into account European practices and the need to adapt to new threats. The results of the study can be useful for the development of strategies aimed at strengthening the security of Ukraine and ensuring stable development in conditions of constant external aggression. The works of scientists who emphasize the need to create flexible and effective response mechanisms capable of protecting Ukraine's national interests and sovereignty have been analyzed. The main aspects of the study include the analysis of legal and institutional frameworks that regulate activities in the field of border security. This involves the study of legislative acts, regulatory documents, international agreements and standards that determine the order of border protection, as well as interaction between various state structures and international partners. The study of state policy in the field of security of the state border of Ukraine covers a wide range of issues, including legal, technological, international and social aspects, and is an integral part of ensuring the national security and sovereignty of Ukraine. Emphasis is placed on the importance of international cooperation in strengthening the border, in particular through integration with European security structures.

Key words: state policy, state border, security, war, state authorities.

Постановка проблеми. Дослідження державної політики у сфері безпеки державного кордону України зумовлена викликами, що постають перед країною в умовах сучасних геополітичних та внутрішніх загроз. Військові

конфлікти, міграційні кризи, контрабанда, а також потреба в інтеграції до європейських та міжнародних систем безпеки ставлять перед Україною завдання забезпечення надійного та ефективного контролю над держав-



ним кордоном. Військова агресія та загроза суверенітету країни вимагають ефективних заходів для забезпечення захисту кордонів, що стають лінією фронту у боротьбі за територіальну цілісність і національну безпеку. В умовах активних бойових дій та постійних викликів, пов'язаних з незаконною міграцією, контрабандою та проникненням диверсійно-розвідувальних груп, дослідження механізмів та інструментів зміцнення прикордонної безпеки стає критично важливим. Це дозволить не лише підвищити обороноздатність країни, а й забезпечити стабільність та безпеку на стратегічних напрямках державної політики. Дослідження цієї теми дозволяє розробити стратегії та механізми, які зміцнять національну безпеку та сприятимуть стабільному розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зростаючу увагу науковців до проблематики прикордонної безпеки в умовах загострення військової агресії та гібридних загроз. Сучасні дослідження охоплюють широкий спектр питань, включаючи аналіз ефективності прикордонної служби, роль міжнародного співробітництва та вплив децентралізації на управління кордонами. Зокрема, вітчизняні та зарубіжні вчені активно досліджують проблеми забезпечення безпеки державного кордону в контексті інтеграції з європейськими безпековими структурами та необхідності реформування національних підходів до прикордонної політики. Актуальними залишаються питання щодо вдосконалення правової бази, покращення координації між різними органами державної влади, а також впровадження сучасних технологій для контролю та захисту кордону.

В. Хитрий у своїй праці запропоновано шляхи їх подолання з урахуванням актуальності загроз у сфері забезпечення безпеки кордону, готовності до стратегічних змін та спроможності запровадити відповідний механізм стратегічного планування та реалізації його положень [1].

На думку Н. Сіцинського та А. Віхтюк, створення національного координаційного центру суб'єктів інтегрованого управління кордонами дозволить налагодити чітку комунікацію і створити надійні інформаційні зв'язки між суб'єктами ІУК під час виконання поставлених завдань [2].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження державної політики у сфері безпеки державного кордону України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна політика у сфері безпеки державного кордону України є ключовим елементом національної безпеки, що вимагає постійної уваги та вдосконалення, особливо в умовах зростання зовнішніх загроз. Ця політика охоплює комплекс заходів, спрямованих на захист суверенітету та територіальної цілісності держави, забезпечення стабільності та безпеки на кордонах, а також запобігання нелегальній міграції, контрабанді, тероризму та іншим видам транскордонної злочинності.

Основні компоненти державної політики у сфері прикордонної безпеки включають:

1. Законодавче регулювання. Встановлення чітких правових норм та стандартів, які регулюють діяльність органів, відповідальних за охорону державного кордону. Це включає розробку та впровадження нормативно-правових актів, що визначають порядок перетину кордону, процедури прикордонного контролю, а також санкції за порушення законодавства.

2. Інституційна система. Створення та підтримка ефективних державних інститутів, відповідальних за охорону кордонів. Це передбачає функціонування прикордонних служб, митних органів, спецслужб, а також координацію їхньої діяльності на національному та регіональному рівнях.

3. Технологічне забезпечення. Впровадження сучасних технологій для моніторингу та контролю за кордоном, таких як системи спостереження, безпілотні літальні апарати (дрони), біометричні системи та інформаційні бази даних. Ці інструменти дозволяють підвищити ефективність прикордонного контролю та знизити можливість незаконного перетину кордону.

4. Міжнародне співробітництво. Взаємодія з іншими державами та міжнародними організаціями для забезпечення безпеки кордонів. Це включає укладання угод про співробітництво, участь у міжнародних ініціативах та програмах, обмін інформацією та досвідом з іншими країнами, зокрема з державами-членами Європейського Союзу.

5. Гуманітарні аспекти. Забезпечення прав та свобод громадян, особливо тих, хто проживає в прикордонних районах. Це включає підтримку громад та вирішення соціальних питань, пов'язаних із прикордонною безпекою, зокрема в контексті внутрішньо переміщених осіб.

6. Протидія транскордонній злочинності. Розробка та впровадження заходів для боротьби з незаконною міграцією, контрабан-

дою, торгівлею людьми та іншими видами злочинної діяльності, які загрожують національній безпеці.

7. Адаптація до нових викликів. В умовах гібридної війни та інших сучасних загроз держава повинна адаптувати свою політику щодо безпеки кордонів, враховуючи нові ризики, такі як кіберзагрози, інформаційні атаки та інші методи, що використовуються для дестабілізації країни.

Не менш важливим є аналіз технологічних аспектів прикордонної безпеки, зокрема, застосування сучасних інформаційних систем, дронів, засобів спостереження та інших інноваційних технологій для моніторингу та контролю за кордонами. Це включає також вивчення можливостей для автоматизації процесів на кордонах, що може суттєво підвищити ефективність контролю та знизити рівень корупції.

Окрему увагу варто приділити питанням міждержавного співробітництва, оскільки захист кордонів України має тісний зв'язок із загальною безпекою в Європейському регіоні. Дослідження ефективності міжнародної допомоги, участі України в різних європейських та глобальних безпекових ініціативах, а також аналіз досвіду інших країн у забезпеченні кордонів можуть стати корисними для вдосконалення національної політики.

І. Слободян виявив проблемні питання, що виникають під час реалізації політики безпеки державного кордону України, а саме: повномасштабна збройна агресія російської федерації та окупація нею частини території України; прояви протиправної поведінки жителів прикордонних районів України пов'язані з незаконними переміщенням осіб та предметів через державний кордон України, зокрема нелегальна міграція, торгівля людьми, контрабанда зброї, боєприпасів, інших засобів терору та наркотичних речовин; незавершений процес демаркації українсько-білоруської й українсько-російської ділянок кордону тощо [3].

Крім того, вивчення питання захисту кордонів в умовах сучасних загроз, таких як гібридна війна, кіберзагрози, тероризм і транскордонна злочинність, є критичним для розробки адекватних та ефективних заходів

реагування. Важливими залишаються також аспекти соціальної та гуманітарної політики, які враховують права та свободи громадян, що проживають у прикордонних районах, та забезпечення їхньої безпеки.

Т. Гарасимів вважає, що процес удосконалення механізмів реалізації державної політики зі стратегічного планування у сфері охорони та захисту кордонів України вимагає чіткої координації, цілеспрямованої на досягнення таких загальноєвропейських вимог: ефективного управління міграційними процесами на державному кордоні; реагування на наявні та потенційні загрози; протидія транскордонній злочинності з дотриманням прав й свобод громадян [4].

Можемо виокремити декілька шляхів вдосконалення державної політики у сфері безпеки кордону, враховуючи європейські практики та необхідність адаптації до нових загроз. На нашу думку, перше – це інтеграція європейського досвіду. Україна повинна адаптувати кращі практики країн ЄС у сфері управління кордонами, зокрема щодо автоматизації процесів контролю, використання біометричних даних, а також співпраці з міжнародними організаціями для боротьби з транскордонними злочинами та нелегальною міграцією. Друге – розвиток інституційної спроможності. Необхідно зміцнити інститути, відповідальні за прикордонну безпеку, зокрема через навчання кадрів, модернізацію технічного обладнання та покращення координації між різними державними органами.

Висновки. Основні аспекти дослідження включають аналіз правових та інституційних рамок, що регулюють діяльність у сфері прикордонної безпеки. Це передбачає вивчення законодавчих актів, нормативних документів, міжнародних угод і стандартів, які визначають порядок охорони кордонів, а також взаємодію між різними державними структурами та міжнародними партнерами. Таким чином, дослідження державної політики у сфері безпеки державного кордону України охоплює широкий спектр питань, що включають правові, технологічні, міжнародні та соціальні аспекти, і є невід'ємною частиною забезпечення національної безпеки та суверенітету України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- Хирний В. Стратегічне планування як основа сталого розвитку державної прикордонної служби України. *Закон і кордон*. 2024. № 1 (3). С. 254–280.

2. Сіцінський Н., Віхтюк А. Концептуальні підходи щодо створення національного координаційного центру суб'єктів інтегрованого управління кордонами. *Аспекти публічного управління*. 2021. Том 9, № 5. С. 55–61.
3. Слободян І. А. Механізми реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону України: дис. ... док. філос.: 281 / Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2023. 211 с.
4. Гарасимів Т. Теоретико-правові аспекти стратегічного планування у сфері інтегрованого управління кордонами України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 4 (32). С. 7–14.

REFERENCES:

1. Khyrnyi V. (2024). Stratehichne planuvannya yak osnova staloho rozvytku derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy [Strategic planning as a basis for sustainable development of the state border service of Ukraine]. *Zakon i kordon – Law and border*, no. 1 (3), pp. 254–280.
2. Sitsynskiy N., Vikhtiuk A. (2021). Kontseptualni pidkhody shchodo stvorennia natsionalnoho koordynatsiinoho tsentru subiektiv intehrovanoho upravlinnia kordonamy [Conceptual approaches to the creation of a national coordination center of subjects of integrated border management]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*, no. 9 (5), pp. 55–61.
3. Slobodian I. A. (2023). *Mekhanizmy realizatsii derzhavnoi polityky u sferi bezpeky derzhavnoho kordonu Ukrainy* [Mechanisms of implementation of state policy in the sphere of security of the state border of Ukraine]: dys. ... dok. filos.: 281. Kyiv, 211 p.
4. Harasymiv T. (2021). Teoretyko-pravovi aspekty stratehichnoho planuvannya u sferi intehrovanoho upravlinnia kordonamy Ukrainy [Theoretical and legal aspects of strategic planning in the field of integrated border management of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»*. Serii: «Iurydychni nauky» – *Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series: «Legal Sciences»*, no. 4 (32), pp. 7–14.